

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з наукової роботи та
міжнародного співробітництва

Володимир ЄРМАЧЕНКО

Трудова економіка

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

05 "Соціальні та поведінкові науки"
051 "Економіка"
третій (освітньо-науковий)
"Економіка"

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри
соціальної економіки

Галина НАЗАРОВА

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри соціальної економіки
Протокол № 7 від 05.01.2021 р.

Розробники:
Іванісов Олег Вікторович, к.е.н., доц. кафедри соціальної економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Трудові ресурси як об'єкт управління є важливим чинником суспільного розвитку. Управління трудовим потенціалом на сучасному етапі розвитку передбачає визначення нових методів і форм регулювання процесів ефективного формування, розподілу і використання трудового потенціалу на макрорівні і на рівні підприємств. Удосконалення управління трудовим потенціалом потребує розгляду проблем розвитку ринку праці, створення правового, науково-методичного і ресурсного забезпечення використання трудового потенціалу, управління демографічними процесами, формування загальноосвітнього і професійного рівня трудового потенціалу та умов ефективного їх використання. Це окреслює важливість питань управління трудовим потенціалом як теоретичних знань, опрацювання здобувачами заходів вдосконалення системи управління трудовим потенціалом, регулювання зайнятості, планування ресурсів праці, підвищення ефективності використання трудового потенціалу. Створення ефективного механізму управління трудовим потенціалом є важливою складовою структурної трансформації економіки, що обумовило актуальність розробки і впровадження навчальної дисципліни в програму підготовки здобувачів за спеціальністю 051 “Економіка” ОНП “Економіка”.

Навчальна дисципліна “Трудова економіка” належить до вибіркових навчальних дисциплін.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань і навичок з теорії та практики регулювання процесів формування, відтворення, використання та розвитку трудового потенціалу.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1А, 2А
Семестр	1,2,3
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Статистика	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях
Креативна економіка	Людський розвиток
Соціальна економіка і політика	
Регіональна економіка	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати сутність предмету, мету та завдання дисципліни.	Засвоїти основні категорії навчальної дисципліни.
Здатність характеризувати якісну та кількісну структуру населення.	Проводити оцінку кількісної та якісної структури населення.
Здатність визначати складові трудового потенціалу суспільства.	Проводити оцінку компонентів трудового потенціалу суспільства.
Здатність визначати склад системи управління трудовим потенціалом.	Визначати склад системи управління трудовим потенціалом.
Здатність класифікувати ринок праці за складовими елементами.	Визначати перспективи розвитку ринку праці.
Здатність планувати і прогнозувати трудові ресурси.	Володіти інструментарієм планування та прогнозування трудових ресурсів.
Здатність визначати ефективність використання людського капіталу та вміння характеризувати стан людського розвитку.	Визначати особливості та характер взаємозалежності показників соціально-економічного розвитку.
Здатність визначати особливості суспільної організації праці.	Визначати особливості сучасної суспільної організації праці.
Здатність визначати особливості формування соціальної політики в системі УТП.	Проводити оцінку процесів в сфері соціальної політики.
Здатність визначати особливості міжнародного співробітництва в Україні та світі.	Застосовувати закордонний досвід в сфері управління трудовим потенціалом.
Здатність застосування методів прогнозування та планування трудового потенціалу з урахуванням світового досвіду.	Застосовувати закордонний досвід в сфері прогнозування та планування трудового потенціалу.
Здатність визначати ефективність використання трудового потенціалу.	Визначати ефективність використання трудового потенціалу

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти та основні категорії управління трудовим потенціалом

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

1.1. Необхідність вивчення дисципліни "Трудова економіка". Зміст сучасної науки управління трудовим потенціалом. Механізм управління трудовим потенціалом. Предмет та методи дисципліни "Управління трудовим потенціалом". Завдання і структура дисципліни. Визначення поняття управління трудовим потенціалом. Система управління трудовим потенціалом. Комплекс категорій системи управління трудовим потенціалом. Значення понять ресурс, труд, управління та трудовий потенціал. Особисті риси трудового потенціалу. Історія виникнення теорії управління. Управлінське рішення. Система процесу управління.

1.2. Місце і роль науки "Трудова економіка" серед інших наук. Управління трудовим потенціалом як сфера практичної діяльності. Управління трудовим потенціалом в системі управління економікою. Мета управління трудовим потенціалом. Об'єкт і предмет управління трудовим потенціалом. Завдання і напрямки реалізації управління трудовим потенціалом на державному рівні.

Тема 2. Населення як природна основа формування трудового потенціалу.

Трудовий потенціал суспільства

2.1. *Населення як демографічна категорія.* Населення як елемент продуктивних сил і носій виробничих відносин. Населення як суб'єкт соціально-економічних відносин.

2.2. *Характеристика якісного та кількісного складу населення.* Зайнятість. Якість населення. Структура населення в демографічній статистиці. Постійне, наявне і юридичне населення. Віково-статева структура населення. Населення у до робочому, робочому і після робочому віці. Визначення працездатності. Різновиди працездатності. Загальна працездатність. Професійна працездатність. Обмежена працездатність.

2.3. *Працездатне населення України.* Економічно активне й економічно-неактивне населення. Визначення економічної активності.

Тема 3. Система управління трудовим потенціалом

3.1. *Теоретичні основи управління трудовим потенціалом як системи.* Система управління. Функції управління. Виробничо-технологічна структура господарства. Інституціональна структура економіки. Соціальна структура суспільства. Система управління Анрі Файоля. Мета управління трудовим потенціалом. Об'єкт і суб'єкт управління трудовим потенціалом.

3.2. *Елементи державної системи управління трудовим потенціалом.* Підсистема формування робочої сили. Підсистема управління процесом розподілу трудових ресурсів. Підсистема управління використанням робочої сили. Цілі, завдання і функції управління трудовим потенціалом. Організаційний і функціональний аспект державної системи управління трудовим потенціалом

3.3. *Структура системи управління трудовим потенціалом.* Історичний розвиток структури органів управління трудовим потенціалом. Структура державних, регіональних і галузевих органів управління трудовим потенціалом. Загальні органи управління. Органи спеціального управління й органи галузевої компетенції. Законодавча база управління трудовим потенціалом. Виконавча влада управління трудовим потенціалом. Судові органи управління трудовим потенціалом. Науково-дослідні установи та їх роль в інформаційному і нормативно-правовому забезпеченні управління трудовим потенціалом.

Тема 4. Забезпечення системи управління трудовим потенціалом

4.1. *Нормативно-правова база управління трудовим потенціалом, порядок її розробки, затвердження та перегляду.* Норми права. Імперативні та диспозитивні нормативно-правові акти. Механізм правового регулювання соціально-трудових відносин. Роль правового забезпечення системи управління трудовим потенціалом.

4.2. *Система нормативно-правових актів, що регулюють управління трудовим потенціалом.* Основні законодавчі акти у сфері праці. Основні положення Конституції України. Кодекс законів про працю. Основні трудові права працівників. Рівність трудових прав громадян. Регулювання трудових відносин. Закон України "Про зайнятість населення". Визначення зайнятості населення. Державні гарантії права на вибір професії. Закон України "Про колективні договори та угоди". "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" та ін. Науково-методичне обслуговування процесів управління і використання трудового потенціалу. Нормативно-методичне забезпечення системи управління трудовим потенціалом. Документи організаційно-методичного та методичного характеру.

Тема 5. Ринок праці в системі управління трудовим потенціалом

5.1. *Ринок праці як підсистема ринкової економіки: особливості та відмінності від інших ринків.* Сутність категорій "ринок праці" та "ринок трудових ресурсів". Зв'язок ринку праці з іншими типами ринку. Специфічність ринку праці. Функції і види ринку праці. Поточний ринок праці. Роль ринку праці як інструменту включення робочої сили в суспільне виробництво. Суб'єкти ринку праці. Ринок трудових ресурсів. Ринок праці як ринок особливого виду.

5.2. *Регулятори ринку праці.* Конкуренція на ринку праці, її види і роль в ринковій економіці.

5.3. *Складові частини ринку праці.* Характеристика ринку праці України. Структура ринку праці. Регіональний та національний ринок праці. Первинний і вторинний ринок праці. Функції ринку праці. Суспільний поділ праці. Інформаційна функція. Посередницька функція. Відтворювальна функція. Стимуляційна функція. Оздоровча функція. Регулятивна функція. Умови ефективного функціонування і тенденції розвитку.

Тема 6. Планування і прогнозування трудових ресурсів

6.1. *Суть і значення планування і прогнозування трудових ресурсів для поступального розвитку суспільства.* Основні завдання планування. Методи планування і прогнозування трудових ресурсів. Метод екстраполяції. Нормативний метод. Метод послідовних наближень. Компонентний метод. Етапи прогнозування трудових ресурсів. Етапи планування трудових ресурсів.

6.2. *Система балансів трудових ресурсів.* Баланс ринку праці. Річний баланс наявності та розподілу фахівців з вищою освітою. Побудова схеми балансу трудових ресурсів, його зміст.

6.3. *Етапи та методика планування й прогнозування трудових ресурсів.* Міжгалузевий баланс затрат суспільної праці. Зведений баланс трудових ресурсів. Часткові баланси трудових ресурсів. Баланс ринку праці, його сутність, порядок і методи розробки. Методика проведення балансових розрахунків. Прогнозування чисельності і складу трудових ресурсів. Планування зайнятості працездатного населення та забезпечення потреб народного господарства в робочій силі. Оптимізація пропорцій розподілу трудових ресурсів за галузями народного господарства, територіями та основними видами діяльності. Прогнозування чисельності населення і складу трудових ресурсів. Демографічний прогноз. Соціально-економічний прогноз. Світовий досвід планування та прогнозування трудових ресурсів. Американська система управління. Шведська система управління. Італійська система управління.

Змістовий модуль 2. Основні напрямки управління трудовим потенціалом

Тема 7. Людський капітал – домінуючий чинник соціально-економічного розвитку суспільства

7.1. *Сутність людського капіталу.* Мікро та макроекономічні рівні поняття "людський капітал". Теорія людського капіталу.

7.2. *Людський капітал як складова інтелектуального капіталу.* Управління людським капіталом організації. Методи оцінки ефективності використання людського капіталу.

7.3. *Ефективність використання людського капіталу.*

Тема 8. Мотивація економічної активності населення

8.1. *Поняття мотивації.* Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Класифікація мотивації. Класифікація мотивів.

8.2. *Мотивація економічної активності населення як складова системи управління трудовим потенціалом.* Визначення поняття "потреби" як стану, завдяки якому координуються напрямки діяльності, поведінка, мислення, воля і почуття працівників. Класифікація потреб. Визначення потреб суспільства і потреб населення. Створення умов трудової ситуації, що передбачає вплив на поведінку працівника за допомогою потреб, інтересів, бажань і цілей.

8.3. *Форми та методи матеріальної і нематеріальної мотивації економічної активності працівників.* Мотиви матеріального порядку. Мотиви нематеріального порядку. Стимули як інструменти, що викликають дію певних мотивів. Класифікація стимулів.

Тема 9. Суспільна організація праці в системі управління трудовим потенціалом

9.1. *Теоретичні основи й об'єктивні передумови суспільної організації праці.* Соціально-трудова відносина та їх суб'єкти. Основні соціальні сили суспільства і необхідність узгодження

їх дій у сфері соціально-трудових відносин. Регулювання соціально-трудових відносин. Сутність соціального партнерства та його роль у регулюванні соціально-трудових відносин і використанні трудових відносин. Принципи, функції та напрямки соціального партнерства. Складові системи соціального партнерства та механізм її функціонування. Державні функції щодо соціального партнерства. Функції роботодавця. Рівні регулювання соціально-трудових відносин. Порядок ведення переговорів на національному рівні та укладання генеральної угоди. Закон України "Про колективні договори та угоди". Структура і зміст генеральної угоди.

9.2. *Суб'єкти соціального партнерства.* Суб'єкти і порядок проведення переговорів на галузевому (територіально-галузевому) рівні. Зміст галузевих і регіональних угод,

9.3. *Регулювання соціально-трудових відносин.* Соціальне партнерство на виробничому рівні.

9.4. *Система колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин.* Колективний договір як основний нормативний акт регулювання трудових відносин на рівні підприємства (організації). Зміст колективно-договірних угод. Національна рада соціального партнерства.

9.5. *Зарубіжний досвід соціального партнерства.* Досвід застосування принципів соціального партнерства в країнах з розвинутою ринковою економікою. Правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.

Тема 10. Соціальна політика в системі управління трудовим потенціалом

10.1. *Роль та зміст соціальної політики в системі управлінні трудовим потенціалом.* Зміст соціальної політики на етапі переходу до ринкової економіки та завдання державної соціальної політики. Суб'єкти соціальної політики. Мета соціальної політики. Головні завдання соціальної політики. Соціальний моніторинг та принципи соціальної політики. Сучасні напрямки соціальної політики в Україні. Соціальний захист населення як елемент соціальної політики. Зміст процесу соціального захисту населення. Принципи побудови системи соціального захисту. Адресність соціальної допомоги. Роль суспільних фондів споживання. Зміст процесу соціального страхування. Форми соціального страхування населення в нових економічних умовах. Бюджетно-страхова система фінансування охорони здоров'я і впровадження страхової медицини. Система пенсійного забезпечення.

10.2. *Перспективи розвитку соціальної політики в Україні з урахуванням світового досвіду.* Закордонний досвід формування соціальної політики.

Тема 11. Зарубіжний досвід управління трудовим потенціалом

11.1. *Зарубіжний досвід реалізації державної програми зайнятості.* Зарубіжний досвід регулювання зайнятості в галузях матеріального та нематеріального сектору. Активні програми зайнятості. Пасивні програми зайнятості.

11.2. *Світовий досвід планування та прогнозування трудового потенціалу.* Американська модель планування та прогнозування трудового потенціалу. Скандинавська модель планування та прогнозування трудового потенціалу. Італійська модель планування та прогнозування трудового потенціалу.

11.3. *Зарубіжний досвід формування загальноосвітнього та професійного рівня трудового потенціалу.* Формування загальноосвітнього та професійного рівня трудового потенціалу у Великій Британії. Формування загальноосвітнього та професійного рівня трудового потенціалу у країнах Заходу.

Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу

12.1. *Показники та критерії ефективності використання трудового потенціалу.* Теоретичні основи ефективності господарства. Поняття, показники і критерії економічної та соціальної ефективності використання трудового потенціалу.

12.2. *Механізм мотивації до праці.* Умови і чинники підвищення ефективності використання трудового потенціалу суспільства. Матеріально-технічні чинники. Організаційно-

економічні чинники. Соціально-економічні чинники. Демоекономічні чинники. Методичні основи класифікації резервів ефективності використання трудового потенціалу.

12.3. *Заробітна плата в системі управління ефективністю праці.* Регулювання ефективного використання праці. Механізм регулювання ефективності праці. Механізм мотивації до ефективної праці. Роль заробітної плати у формуванні системи управління ефективністю праці.

12.4. *Механізм регулювання ефективного використання трудового потенціалу.* Сучасний рівень ефективності використання трудового потенціалу України. Види резервів та їх класифікація. Шляхи підвищення ефективності використання трудового потенціалу України.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці “Рейтинг-план навчальної дисципліни”.

Методи навчання та викладання

Методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти: лекції, дискусії, робота в малих групах (теми 2, 8), виконання практичних завдань, міні-лекції (тема 10).

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни “Трудова економіка” здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: активна робота на парі (2 бали за кожне заняття) за умови відповіді здобувачем на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів – 20.

практичних та семінарських занять:

активна робота на парі (2 бали за кожне заняття) за умови виконання здобувачем практичних завдань, участі здобувачів в обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 20.

поточна контрольна робота. Протягом семестру здобувачі пишуть 2 контрольні роботи. Максимальна оцінка за кожну контрольну роботу 10 балів. Структура контрольної роботи: 1) 10 тестів (максимальна оцінка за кожну правильну відповідь 0,5 бали, $10 \times 0,5 = 5$ балів); 2) два практичних завдання (максимальна оцінка за кожне завдання – 2,5 бали, $2,5 \times 2 = 5$ балів).

колоквіум. Протягом семестру здобувачі пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів 20 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 40. Перший колоквіум включає теми 1 – 6, а другий колоквіум – теми 7 – 12. Структура колоквіуму: 1) 20 тестів (максимальна оцінка за кожну правильну відповідь 0,5 бали, $20 \times 0,5 = 10$ балів); 2) два практичних завдання (максимальна оцінка за кожне завдання – 5 балів, $5 \times 2 = 10$ балів).

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є залік. Підсумкова оцінка знань та компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни визначається на підставі сумування набраних балів за усі види контролю, які мали місце протягом семестру. Видами контролю є: активна робота на парі, колоквіуми, письмові контрольні роботи.

Здобувача слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль (а отже і залік) упродовж семестру – 60 балів, а максимально можлива кількість балів – 100.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у

балах за семестр складає: “60 і більше балів – зараховано”, “59 і менше балів – не зараховано” та заноситься у залікову “Відомість обліку успішності” навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці “Шкала оцінювання: національна та ЄКТС”.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці “Рейтинг-план навчальної дисципліни”.

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
1	2		3	4
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни Тема 2. Населення як природна основа формування трудового потенціалу	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №1 за питаннями: 1.1. Необхідність вивчення дисципліни "Трудова економіка". 1.2. Місце і роль науки "Трудова економіка" серед інших наук. 2.1. Населення як демографічна категорія. 2.2. Характеристика якісного та кількісного складу населення.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №1: Тестове завдання за темою 1-2; Вирішення практичних завдань щодо розрахунку темпів росту та приросту населення.	Активна робота на парі	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Завдання і напрямки реалізації управління трудовим потенціалом на державному рівні. 2. Працездатне населення України. 2. Підготовка до практичного заняття (розрахунок коефіцієнту приросту).		
Тема 3. Система управління трудовим потенціалом	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №2 за питаннями: 3.1. Теоретичні основи управління трудовим потенціалом як системи. 3.2. Елементи державної системи управління трудовим потенціалом. Структура системи управління трудовим потенціалом.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №2: Тестове завдання за темою 3. Вирішення практичних завдань щодо розрахунку ефективності демографічних, міграційних процесів.	Активна робота на парі	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Організаційний і функціональний аспект державної системи УТП. Підготовка до практичного заняття (визначення показників природного та механічного руху населення).		

1	2		3	4
Тема 4. Забезпечення системи управління трудовим потенціалом	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція №3 за питаннями: 4.1. Нормативно-правова база управління трудовим потенціалом, порядок її розробки, затвердження та перегляду. 4.2. Система нормативно-правових актів, що регулюють управління трудовим потенціалом.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №3: Тестове завдання за темою 4. Вирішення практичних завдань щодо розрахунку рівня розвитку трудового потенціалу населення країни.	Активна робота на парі	2
			Письмова контрольна робота	10
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Роль правового забезпечення системи управління трудовим потенціалом. 2. Науково-методичне обслуговування процесів управління і використання трудового потенціалу. Підготовка до контрольної роботи			
Тема 5. Ринок праці в системі управління трудовим потенціалом	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція №4 за питаннями: 5.1. Ринок праці як підсистема ринкової економіки: особливості та відмінності від інших ринків. 5.2. Регулятори ринку праці. 5.3. Складові частини ринку праці.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №4: Тестове завдання за темою 5. Вирішення практичних завдань щодо оцінки ефективності функціонування ринку праці.	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Роль ринку праці як інструменту включення робочої сили в суспільне виробництво. 2. Умови ефективного функціонування і тенденції розвитку ринку праці в Україні і світі. Вирішення практичних завдань з оцінки ефективності функціонування системи управління трудовим потенціалом.			
Тема 6. Планування і прогнозування трудових ресурсів	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція №5 за питаннями: 6.1. Сутність і значення планування і прогнозування трудових ресурсів для поступального розвитку суспільства. 6.2. Система балансів трудових ресурсів. 6.3. Етапи та методика планування й прогнозування трудових ресурсів.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №5: Тестове завдання за темою 6. Вирішення практичних завдань з оцінки рівня зайнятості населення.	Активна робота на парі	2
			Колоквіум	20
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Оптимізація пропорцій розподілу трудових ресурсів за галузями народного господарства, територіями та основними видами діяльності. 2. Прогнозування чисельності населення і складу трудових ресурсів. Вирішення практичних завдань з оцінки рівня зайнятості та безробіття населення. Підготовка до колоквіуму.			

1	2	3	4	
Тема 7. Людський капітал – домінуючий чинник соціально-економічного розвитку суспільства	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №6 за питаннями: 7.1. Сутність людського капіталу. 7.2. Людський капітал як складова інтелектуального капіталу. Ефективність використання людського капіталу.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №6: Тестове завдання за темою 7. Вирішення практичних завдань щодо оцінки людського капіталу.	Активна робота на парі	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за наступними питаннями: 1. Теорія людського капіталу. 2. Методи оцінки ефективності використання людського капіталу. Вирішення практичних завдань з оцінки людського розвитку.			
Тема 8. Мотивація економічної активності населення	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №7 за питаннями: 8.1. Поняття мотивації. 8.2. Мотивація економічної активності населення як складова системи управління трудовим потенціалом. 8.3. Форми та методи матеріальної і нематеріальної мотивації економічної активності працівників.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №7: Тестове завдання за темою 8. Вирішення практичних завдань щодо визначення показників оцінки економічної активності та рівня доходів населення.	Активна робота на парі	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Створення умов трудової ситуації, що передбачає вплив на поведінку працівника за допомогою потреб, інтересів, бажань і цілей. 2. Стимули як інструменти, що викликають дію певних мотивів.			
Тема 9. Суспільна організація праці в системі управління трудовим потенціалом	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №8 за питаннями: 9.1. Теоретичні основи й об'єктивні передумови суспільної організації праці. 9.2. Суб'єкти соціального партнерства. 9.3. Регулювання соціально-трудова відносин. 9.4. Система колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин. 9.5. Зарубіжний досвід соціального партнерства.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №8: Тестове завдання за темою 9. Вирішення практичних завдань з розподілу зайнятих за сферами та галузями народного господарства.	Активна робота на парі	2
			Письмова контрольна робота	10
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Державні функції щодо соціального партнерства. 2. Національна рада соціального партнерства. 3. Правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні. Підготовка до письмової контрольної роботи.			

1	2	3	4	
Тема 10. Соціальна політика в системі управління трудовим потенціалом	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №9 за питаннями: 10.1. Роль та зміст соціальної політики в системі управління трудовим потенціалом. 10.2. Перспективи розвитку соціальної політики в Україні з урахуванням світового досвіду.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №9: Тестове завдання за темою 10. Вирішення практичних завдань з розрахунку балансу трудових ресурсів.	Активна робота на парі	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Адресність соціальної допомоги. 2. Роль суспільних фондів споживання. 3. Зміст процесу соціального страхування. Вирішення практичних завдань з оцінки ефективності формування балансу трудових ресурсів.			
Тема 11. Зарубіжний досвід управління трудовим потенціалом Тема 12. Ефективність використання трудового потенціалу	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція №10 за питаннями: 11.1. Зарубіжний досвід реалізації державної програми зайнятості. 11.2. Світовий досвід планування та прогнозування трудового потенціалу. 11.3. Зарубіжний досвід формування загальноосвітнього та професійного рівня трудового потенціалу. 12.1. Показники та критерії ефективності використання трудового потенціалу. 12.2. Механізм мотивації до праці. 12.3. Заробітна плата в системі управління ефективністю праці. 12.4. Механізм регулювання ефективного використання трудового потенціалу.	Активна робота на парі	2
	Практичне заняття	Практичне заняття №9: Тестове завдання за темою 11-12. Вирішення практичних завдань щодо розрахунку показників демографічного навантаження.	Активна робота на парі	2
			Колоквіум	20
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу за питаннями: 1. Формування загальноосвітнього та професійного рівня трудового потенціалу у країнах Заходу. 2. Роль заробітної плати у формуванні системи управління ефективністю праці. Підготовка до колоквіуму.			
Всього			100	

Рекомендована література

Основна

1. Адміністративне управління трудовим потенціалом : навч. посібн. / В. М. Гриньова, М. М. Новікова, М. М. Салун та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 428 с.
2. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібн. / Н. І. Єсінова – Київ : Кондор, 2010. – 432 с.

3. Зущина Г. М. Трудовые ресурсы и трудовой потенциал общества : навч. посібн. / Г. М. Зущина, Л. Л. Костин. – Москва : МГУ, 2006. – 326 с.
4. Качан Є. П. Управління трудовими ресурсами : навч. посібн. / Є. П. Качан, Д. Г. Шушпанов. – Київ : Вид. Дім "Юридична книга", 2009 – 212 с.
5. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами : навч. посібн./ Г. В. Осовська, О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2009. – 224 с.
6. Пятова А. Управління трудовими ресурсами : навч.-метод. посібн. / А. Пятова. – Черкаси : VLADCO, 2012. – 190 с.
7. Стичинський Б. С. Науково-практичний коментар до законодавства України / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, В. Г. Ротань. – 2-ге вид. – Київ : А.С.К., 2010. – 180 с.
8. Экономика труда. Социально-трудовые отношения : учебное пособие/ под ред. И. А. Волгина, Ю. Г. Одегова. – Москва : Экзамен, 2003. – 736 с.

Додаткова

9. Богиня Д. П. Основы экономики труда : навч. посібн. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – Київ : Знання-Прес, 2008. – 314 с.
10. Белокрылова О. С. Экономика труда : учебное пособие / О. С. Белокрылова, Е. В. Михалкина. – Ростов н/Д. : Феникс, 2010. – 224 с.
11. Ильин А. И. Планирование на предприятии : учебное пособие. – Минск.: Новое знание, 2009. – 636 с.
12. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот. – Київ : КНЕУ, 2002. – 338 с.
13. Остапенко Ю. М. Экономика и социология труда в вопросах и ответах : учебное пособие / Ю. М. Остапенко. – Москва : ИНФРА-М, 2011. – 200 с.
14. Петюх В. М. Ринок праці : навчальний посібник / В. М. Петюх. – Київ : КНЕУ, 2005. – 288 с.
15. Стретович О. Новий підхід до організації системи матеріального стимулювання праці / О. Стретович // Україна: аспекти праці. – 2017. – № 1. – С. 21 – 26.

Інформаційні ресурси

16. Головне управління статистики в Харківській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uprstat.kharkov.ukrtel.net.
17. Демографічний енциклопедичний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nation.geoman.ru.
18. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
19. Інститут демографічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.demographia.ru.
20. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна “Трудова економіка” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=254>.